

Gaja Kos

Cvetka Bevc: *Škampi v glavi.*

Novo mesto: Goga (zbirka Lunapark), 2010.

Pred časom sva z eno od domačih mladinskih avtoric razglabljali, kako pomemben je za knjigo naslov in kaj vse je odvisno od prave ali napačne izbire tistih nekaj besed za naslovnico. Malo po tistem mi je v roke prišel mladinski roman z naslovom *Škampi v glavi*, ki sem ga (na suho) presodila kot posrečeno izbranega in obetavnega; tudi zato ker smo škampov vendarle bolj vajeni v buzari. In izkazalo se je, da naslov ne povleče samo med platnice, ampak vleče tudi od strani do strani, kajti o naslovnih škampih skoraj do konca ni ne duha ne sluha, zato pa je toliko bolj prisotno vprašanje, kaj, za vruga, je zdaj s temi škampi, kje pridejo v igro in kaj delajo v glavi, namesto v morju ali na krožniku ...

Protagonistka romana je petnajstletna Lara Vajs, nadpovprečno radovedna, nadpovprečno inteligentna in nadpovprečno ročno spretna gimnazijka, obsedena z željo, da bi postala klovnosa in živela vznemirljivo življenje pod ponjavo cirkuškega šotora. Lara je posvojena, a prvih petnajst let oziroma prvih nekaj poglavij si to skrivnost delijo izključno Hilda in Hermann, njena oče in mama, ki to pravzaprav nista, zaščitniška teta Gizela in bralec. "Težko je živeti s skrivnostmi," trdi Gizela. Bo že držalo, a v družinskem življenju Vajsovih se le množijo in preskakujejo z enega na drugega. V šestnajstih poglavjih se poleg skrivnosti zvrsti tudi dramatično dogajanje nekaj dni (na koncu sicer skoncentrirano v daljše časovno obdobje), o katerem izmenično pripoveduje devet različnih pripovedovalcev; kot bi si podajali štafeto palico, ampak tako da med dvema vedno teče Lara. Vpeljati toliko različnih glasov, ki pripadajo različnim generacijam, položajem na družbeni lestvici, življenjskim slogom in podobnemu, zna biti seveda delikatno, saj vsak glas zahteva svoj slog, a so vsaj z rabo nekaterih specifičnih besed, prvin pogovornega jezika, slengizmov in še česa kolikor toliko zadovoljivo (ne sicer optimalno) razločeni. Vsekakor pa avtorica s sopostavitvijo toliko glasov oziroma pogledov doseže

večdimenzionalnost, torej nekakšno panoramskost, ki preseže oziroma dobro uravnoteži ožje fokusirane, osebnoizpovedne impulze.

Lara je iz nobel familije, ki pa se z vsakim poglavjem, z vsako sodbo in pripombo razgalja predvsem kot toga, spolirana in sterilna. "Spet te neizrečene stvari, ki skačejo po naši hiši kot bolhe na potepuškem mačku," obžaluje Lara. Še dobro, da je tu klapa, ki jo sestavljajo Damir, obseden z računalniškimi igrkami, Gaja, obsedena z razkladanjem o notranjem jazu, Pigs, obseden s sendviči in hrano nasploh, ter Tisa, obsedena z nabijanjem o seksu. Sicer pa Damir ni samo fant iz klape, ampak fant, ki meče oči za Laro, tako kot Tisa ni samo punca iz klape, ampak Larina najboljša prijateljica, s slabim vplivom in ne za vedno, kot se izkaže pozneje. Problemsko zastavljeni zgodbi o odnosu med (posvojenimi) otroki in (nebiološkimi) starši se pridružita tudi zagonetna zgodba o prijateljstvu in kratkomalo lepa (pa naj je slišati še tako trapasto in nedomiselno) ljubezenska zgodba s presenetljivo pozitivnim fantovskim likom, ki pa je, tako kot vsi ostali, tako najstniški kot odrasli, vendarle prepričljivo izrisan.

Nema, a še kako zgovorna reakcija na stavek, ki uide živčno razrvanemu očetu ("Prekleta smrkilja, kaj pa počneš?! Pankrt zblojen! Če bi bila moja, bi te zdajle tako usekal, da bi videla hudiča!"), in na mamino napredujočo bolezen je Larino samopoškodovanje, neusmiljeni potegi z očetovo britvico, s katerimi si želi dekle povzročiti fizično bolečino kot nadomestek za vse tisto, kar bi jo moralo boleti od znotraj, a je ne. Tu nekje, v drugi polovici knjige torej, pridejo v igro tudi škampi in še marsikaj drugega, vse pa govori o tem, da je roman preiščeno kompleksen in ne samo dobro kompozicijsko (celo nadrealistično predzadnje poglavje dobro funkcionira in se prilega celoti) zastavljen, ampak tudi dobro napisan: po eni strani živahno, kot je za avtoričino ustvarjanje za mlade nasploh značilno, in po drugi strani izjemno senzibilno in s poslušom za nevesele in zapletene plati odraščanja, absolutno brez balastne sentimentalnosti, koketiranja z mladimi bralci in podobne navlake.

Vsestranska besedna in glasbena ustvarjalka Cvetka Bevc tako izpiše žalostno, lepo in močno – kakor koli gre že to skupaj – knjigo o potlačenih čustvih, ki pa jih bržkone ne bo mogel docela potlačiti bralec. Pravzaprav napiše kar svoje najboljše mladinsko delo. *Škampi v glavi* se lahko namreč brez zardevanja postavijo ob bok tujim kakovostnim zgledom s podobno tematiko, recimo *Mami številka nič* Marjolijn Hof (za nekoliko mlajše) ali romanu *Adam, Eva in uščipni me* Julie Johnston, ki se mi kot takšna prva izluščita iz množice bolj in manj posrečenih naslovov. In kaj je lepšega, kot da se z obetavnostjo naslova lahko kosa tudi vsebina ...